

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2015. DECEMBER – 2016. JANUÁR

ELISMERÉSEK

2015 DECEMBERÉBEN

* Nyilvánosságra hozták a 2015. évi kárpátaljai megyei irodalmi, művészeti díjasok listáját. A kárpátaljai megyei szakbizottság idei döntése alapján mások mellett **Matl Péter** szobrász kapta az Erdélyi Béla- és Boksay József-díjat. **Balázs Attila** beregszászi színművészt a Móricz Zsigmond *Nem élhetek muzsikaszó nélkül* című darabjában alakított színészi teljesítményéért a Sereg-i testvérek-díjjal tüntették ki.

* **dr. Cserniczkó István** nyelvészt, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológiai Tanszékének habilitált docensét a magyar nyelv ápolásáért *Magyar Nyelvőr Díjjal* tüntették ki. A rangos elismerést a magyar Országgyűlés épületében nyújtották át.

* Az Országos Tudományos Diákköri Tanács elnöksége Arany Kítűző-díjban részesítette **dr. Orosz Ildikót**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektorát.

* December 19-én Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémia

dísztermében kerültek átadásra a *Magyar Örökség Díjak*, amelyek idei kitüntetettje a kárpátaljai **Credo Együttes** lett. A kárpátaljai Credo Együttes nevét az Aranykönyv őrzi. A díjat az együttes vezetője, **Ivaskovics József** és további tagjai: **Varga Katica**, **Nagy-Fekete Zsuzsanna** és **Soós Lívía** vették át.

ELISMERÉSEK

2016 JANUÁRJÁBAN

* **Ignác Máriát**, a téglási kultúrház igazgatóját a Falvak Kultúrájáért Alapítvány a magyar kultúra lovagjává avatta.

* A Magyar Kultúra Napján a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia elismerő díszoklevelét az alábbi személyek kapták:

Angyal Gabriella, a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum igazgatója;

Erfán Ferenc festőművész, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, az ungvári Boksay József Szépművészeti Megyei Múzeum igazgatója;

Dr. Kiss Éva egyetemi-professzor, az UNE Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kar Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék tanszékvezetője;

Kovács Dániel hegedűs, ifjú tehetség, a Felszállott a páva különdíjasa;

A Mezővári Művészeti Iskola;

Szoboszlai István újságíró, a *KárpátInfó* főszerkesztője;

Tóth Bálint, Tiszapéterfalva polgármestere, a hagyományörző népművészeti és népzenei csoportok fő védnöke;

Varjú Zoltán pedagógus, a karácsonfalvai Sztojka Sándor Görögkatolikus Líceum Kollégiumának igazgatója;

* A 2015-ös év Együtt-Nívódíját **Dupka György** író, a folyóirat aktív szerzője kapta.

2015. DECEMBER

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

* *Európai kommunikációs modellek közhivatalok, állami szervezetek és nemzeti kisebbségek között* címmel tartottak kerekasztal-beszélgetést Ungváron a Kisebbségi Ügyek Európai Központja (ECMI), a Kárpátaljai Megyei Állami Adminisztráció és az Ungvári Nemzeti Egyetem szervezésében. Az eseményen a Kárpátalján élő kisebbségek képviselői,

egyetemi tanárok, kutatók, valamint közhivatalok, állami szervezetek képviselői voltak jelen. Köztük volt **dr. Dobos Balázs**, a Magyar Tudományos Akadémia Kisebbségkutató Intézetének munkatársa és **Darcsi Karolina**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség politikai-kommunikációs ügyekért felelős titkára, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Intézetének munkatársa.

* A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága idén is megrendezte a Hollósy Simonról elnevezett alkotótáborát. Az ott született alkotásokat ezúttal is a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán mutatták be. A kiállítás megnyitójára a főiskola Gross Arnold termében került sor, ahol a résztvevőket **Fodor Gyula**, a főiskola rektorhelyettese, a RIT képviselőjében pedig **Kopriva Attila** és **Magyar László** elnök köszöntötte. Az ünnepségen pohárköszöntőt mondott **Szalipszki Endre**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja.

* A Magyar Kultúráért Kárpátalján Alap támogatását immár harmadik alkalommal adták át olyan pedagógusoknak, akik a néptáncot, a magyar nyelvet, irodalmat, történelmet, valamint a rovásírást magas színvonalon oktatják. Idén 12 magyartanárt részesítettek elismerésben.

* Kárpát-medencei fiatal magyar írók találkozója címmel az Erdélyi Magyar Írók Ligája, a Kolozsvár 2015 Ifjúsági Fővárosa eseménysorozata keretében szervezte meg a fiatal magyar írók kolozsvári sereg-szemléjét a Bulgakov Kávéház és Kultúrhisztróban. A kétnapos rendezvényen délvidéki, erdélyi, felvidéki, magyarországi és kárpátaljai fiatal szerzők (**Marcsák Gergely, Shrek Tímea, Lőrincz P. Gabriella**) olvastak fel műveikből.

* Idén első ízben szervezte meg a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség a Bartók Béla Komolyzenei Tehetségkutató Versenyt, amelynek a döntőjére Ungváron a Kárpátaljai Megyei Filharmónia koncerttermében került sor, ahol az elő- és középdöntőket követően három korcsoportban 15 tehetséges kárpátaljai fiatal mérhette össze tudását és felkészültségét. A zsűri elnöke **Kocsár Balázs** Liszt Ferenc-díjas karmester, a Franco Ferrara Karmesterverseny győztese, a Pécsi Tudományegyetem tanszékvezető tanára volt.

* Az *Irka* című kárpátaljai gyermeklap szerkesztősége a beregszászi Rákóczi-főiskola Esztergom termében rendezte meg hagyományos karácsonyi ünnepségét. Az egybegyűlt gyerekek sokaságát **Espán Margaréta**, az *Irka* főszerkesztője, **Orosz Ildikó**, a KMPSZ elnöke, **Ljubka Katalin**, a Miniszterelnöki Hivatal

Nemzetpolitikai Államtitkárságának osztályvezetője köszöntötte.

* Az ortodox Szent Miklós napja alkalmából számos színes programnak adott otthont a beregszentmiklósi Telegdy-Rákóczi várkastély. Többek között sor került a Petróczy Kata Szidónia nevét viselő könyvtár ünnepélyes felavatására. Az első magyar költőnő életútjáról **Zubánics László**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke tartott előadást ukrán nyelven.

* December 2-án kárpátaljai művészek közreműködésével jótékonyági gála volt a Duna Palotában. Az adományokat nyugdíjas kárpátaljai művészek: **Beleny Mihály** szobrász, grafikus, **Beleny-Puhlik Magdolna** festő, **Benkő György** festő, **Berecz Margit** festő, szövőnő, **Hidi Endre** keramikus, fazekas, **Klisza János** festő, grafikus, **Kutlán Pál** festő, **Nigriny Edit** festő, grafikus, **Prófus Marianna** szövő, hímző, **Réti János** festő, grafikus, **Soltész Gabriella** festő, **Soltész Péter** festő, **Szkakandij (Czeplédy) Olga**, festő, **Szocska László** iparművész, **Turák Angéla** grafikus, festő. A szentkarácsony előestéjén az adományok eljuttatásában közreműködött a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, illetve az ADVANCE Kárpátaljai Tanácsadó és Fejlesztő Központ (**Gerevics János** elnök), **Ilona Lovas** és mások. **Dupka György**, a

MÉKK elnöke a művészek nevében nagy szeretettel köszönte meg a nemes összefogást.

* Ungváron nyílt meg a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban a 25 éve alakult Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) tárlata. Kiállítói: **Matl Péter, Szocska László, ifj. Hidi Endre, Magyar László, Benkő György, Berecz Margit, Kulin Ágnes, Réthy János, Tóth Róbert, Erfán Ferenc, Kalitics Erika, Klisza János, Kopriva Attila, Őri Mihály és Veres Ágota, Hrabár Natália, id. Hidi Endre** és mások. Az egybegyűlt művészeket és művészetkedvelőket több jeles személyiség köszöntötte: **Brenzovics László** parlamenti képviselő, a KMKSZ elnöke, **Orosz Ildikó** megyei képviselő, a KMPSZ elnöke, **Magyar László**, a RIT elnöke, **Erfán Ferenc** RIT-alelnök, a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum igazgatója és mások.

* Az anyaországban működő alapítványok – főként a Bethlen Gábor Alap –, valamint a kárpátaljai magyar szervezetek, magánszemélyek hathatós támogatásával karácsonyra könyv jelent meg Fedák Sáriról. A reprezentatív album – **Sepa Jánosnak**, a Beregvidéki Múzeum igazgatójának gyűjtése – több mint kétszáz korabeli postai képeslapon ábrázolja a színésznőt azokban a szerepekben,

amelyek számára hírnevet, szülővárosa számára dicsőséget hoztak.

* **Beregzászi Nagy Pál** nyelvész születésének 265. évfordulója alkalmából a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet felújította a beregardói Perényi-kastély parkjában álló kopjafát, **Schmidt Sándor** vásárosnaményi fafaragó mester, népi iparművész alkotását, melyet 1990-ben avattak fel. Beregzászi Nagy Pál méltatlanul szorult háttérbe a magyar nyelvtudományban, mivel megkérdőjelezte a finn-ugor nyelvrokonságot, és a magyar nyelvet elsősorban a török és a perzsa nyelvvel rokonította. A jeles tudós 1828. május 18-án hunyt el Beregardóban, és a helyi református temetőben még a 90-es évek elején látható volt termésköből faragott, latin nyelvű epitáfiuma.

2016. JANUÁR

* Petőfi Sándor születésének 193. évfordulója alkalmából megemlékezést tartottak az év első napján Ungváron. Délelőtt a szobornál **Vida László**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja, **dr. Spenik Sándor**, az UNE magyar karának dékánja, az UMDSZ ungvári városi szervezetének elnöke, **Dupka György**, a MÉKK elnöke tartott koszorúzást. Délután folytatódott a megemlékezés – a KMKSZ ungvári városi szervezetének képviselője

selői **dr. Tarics Zoltán** elnök vezetésével azok gyűltek össze egy főhajtásra Petőfi szobránál, akik számára fontos az ismert költő és forradalmár emlékének megőrzése.

* IV. alkalommal szervezett ikonfestő lelkigyakorlatot a Karácsfalvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Líceumban a Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet (GISZ).

* Beregszászban a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Társulata évnnyitó előadásában egyfelvónásos komédiákkal mutatkozott be.

* Az Ungvár galériában kiállították a Boksay József és Erdélyi Béla Képzőművészeti Díjban részesült művészek alkotásait. A rendezvényt a díj megalapításának huszadik évfordulója alkalmából szervezték meg. A kiállításon közel száz művet csodálhatnak meg az érdeklődők, többek közt tájképeket, portrékat, grafikákat, fából, agyagból, gipszből és üvegből készült szobrokat. A legnagyobb érdeklődést a **Szkakangyij Olga** kollégái által készített babák váltották ki. A tárlaton többek közt **Volodimir Mikita, Ivan Brovdi, Vjacseszlav Prihogyka, Habda László, Micska Zoltán, Vaszil Szkakangyij, Hercz Jurij, Sütő János, Borisz Kuzma, Vaszil Szidak, Anton Kovács, Bródi Larissza, Tarasz Danilics, Nagyija Ponomarenko, Vaszil Szvaljavcsik, Ljudmila Korzs-**

Ragyko, Ivan Gyidik, Vaszil Beca, Jurij Szjarkevics, Földessy Péter és mások műveit állították ki.

* Az ungvári Boksay József Kárpátaljai Szépművészeti Múzeumban **Soltész Péter** festőművész 75. születésnapja alkalmából életmű-kiállítást rendeztek.

* Kárpát-medencei Kulturális Fórumot tartottak Zentán. A Kárpát-medencei Kulturális Fórum munkájába a helyi közművelődési szakemberek mellett bekapcsolódtak a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal (KKK) szervezetei is. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetet **Zubánics László** elnök és **Szabó Tibor**, a Ritmus néptáncegyüttes művészeti vezetője képviselte.

2016. január 21. Megemlékezés és koszorúzási ünnepség zajlott le a beregszászi Kölcsey-emléktáblánál a Himnusz megírásának 193. évfordulója alkalmából. **Zubánics László**, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke nyitotta meg. Üdvözölte az egybegyűlteket **Faragó László**, Magyarország beregszászi külképviseletének konzulja, majd **Pomogáts Béla** irodalomtörténész, az Anyanyelvi Konferencia tiszteletbeli elnöke mondott beszédet. A Vérke-parti város önkormányzatát **Tokár Ljudmilla** jegyző és **Bendik Veronika**, a végrehajtó bizottság titkára, a MÉKK-et **Dupka György**

elnök képviselte, akik egyben megkoszorúzták az emléktáblát.

* A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a MÉKK az Európa–Magyar Házban a *Beregszászi Értelmiségi Fórum 2016* keretében méltatta a magyar kultúra napját. Az eseményt megtisztelte jelenlétével **Faragó László** beregszászi konzul. Miután **Deák Alexandra**, a Beregszászi 4. Számú Kossuth Lajos Középiskola tanulója elszavalta nemzeti imánkat, **Zubánics László** ismertette a 2016-os év kulturális évfordulóit. A továbbiakban a Borzsavári népi zenekar szórakoztatta az ünneplő közönséget, valamint **Csabolya József** helytörténésznek és **Pomogáts Béla** irodalomtörténésznek a környező nemzetek himnuszairól szóló előadásai következtek. Az ünnepség az AccordMelody harmonikaegyüttes lélekmelengető előadásával folytatódott. A fellépéseket követően Pomogáts Béla, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaság – Anyanyelvi Konferencia okleveleit adta át azoknak a személyeknek, akik a kárpátaljai magyar kultúra fejlesztésében jeleskedtek. Az *Együtt* folyóirat Nívódíját idén **Dupka György** író vehette át, majd **Csordás László** és **Lőrincz P. Gabriella** átadták az V. tehetséggondozási pályázat díjait. Próza kategóriában első helyezést ért el **Shrek Tímea**, a második helyezett pedig **Gyöngyössy Tibor** lett. A vers kategóriában Nagy

Tamás első, **Tóth Dominika** második lett, a harmadik helyen pedig **Bartha Krisztina** végzett. Műfordítás kategóriában **Bics Katalin**, a Kárpátalja.ma fordítócsapatának egyik tagja nyert. Az eredményhirdetést követően könyvbemutatóra került sor: **Sepa János** *Fedák Sári, a legismeretebb beregszászi magyar* című albumát, valamint **Zubánics László** *Világok végein* című könyvét ismertették. A továbbiakban **Dupka György** a Kárpátaljai Magyar Könyvek-sorozatáról számolt be, melynek eddig mintegy 240 kiadványa jelent meg, s idén további 10 könyv kiadását tervezik.

* Az Ungvári Magyar Főkonzultus szervezésében *Keresztmetszet* címmel nyílt tárlat kárpátaljai kortárs festők alkotásaiból Miskolcon, a városi galéria Rákóczi-házában. A kiállító művészek: **Volodimir Mikita**, **Sütő János**, **Jurij Selevickij**, **Iváncsó András**, **Olekszandr Hromovij**, **Anton Kovacs**, **Erfán Ferenc**, **Szerhij Biba**, **Veres Ágota**, **Borisz Kuzma**, **Ljudmila Korzs-Ragyko**, **Kopriva Attila**, **Mihajlo Dufinec**, **Vaszil Szvaljavcsik**, **Magyar László**, **Micska Zoltán**, **Habda László**, **Soltész István**, **Olena Kondratyuk**, **Volodimir Pavlisin**, **Buleca Gábor**, **Hrabár Natália**, **Jaroszlav Boreckij**, **Bohdan Korzs**, **Vaszil Vovcsok**, **Ivan Gyidik**, **Ivan Brovdi**, **Földessy Péter**, **Natalja Szima-Pavlisin**, **Szocska László**, **Matl Péter**.

* A Beregszászi 6. Számú Általános Iskola előterében az intézmény egykori tanára, Horváth Anna tiszteletére avattak emléktáblát, melyet **Bökényi Anna** készített. Ezt követően a keramikus- és szobrászművészről elnevezett iskolamúzeum is megnyitotta ajtaját, ahol állandó kiállítás őrzi Horváth Anna hagyatékának egy részét, melyet **Finta Éva** költő, Horváth egykori jóbarátja adományozott az intézménynek. Az iskola a jövőben szeretné felvenni Horváth Anna nevét.

* A magyar kultúra napja alkalmából a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold kiállítótermében Garanyi József, Harangozó Miklós és Zicherman Sándor festményeiből kiállítást szervezett, melynek anyagát **Kovács László** gyűjtő bocsátotta rendelkezésre.

* Az Ungvári Dayka Gábor Középiskolában 17. alkalommal rendeztek Himnusz-mondó versenyt. A zsűri (**Buhajla József** ungvári főkonzul, **Horváth Katalin**, a Kárpátaljai Magyar Tudományos Társaság alelnöke, **Csáky Csongor**, a Rákóczi Szövetség főtítkára és **Györke Magdolna** egyetemi docens) döntése értelmében a 7–9. osztályosok kategóriájában **Kovács Emília** (Drugeth Gimnázium) győzött. A Rákóczi Szövetségnek köszönhetően a dobogósok pénzjutalomban részesültek, emellett minden résztvevő könyvcsomagot kapott.

* Megrendezésre került a VII. CARPATICA ART EXPO a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeumban, ahol a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület tagjainak munkáiból nyílt kiállítás. Az eseményen megjelentek a magyar, ukrán, ruszin, szlovák és orosz alkotóértelmiség képviselői. Az egybegyűlteket **Dupka György**, a MÉKK elnöke és **Angyal Gabriel**, a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum igazgatója köszöntötte. Ünnepi beszédet mondott **Jurij Hleba**, a megyei közigazgatási hivatal művelődési főosztályának vezetője és **Kuti László**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának vezető konzulja. **Zubánics László** átnyújtotta a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia okleveleit azon közéleti személyiségeknek, akik az elmúlt években sokat tettek a közösség szolgálatában. A rendezvény jó hangulatáról a BorzsaVári Népzenei együttes, valamint a Kovács család tagjai gondoskodtak. Az eszenyi hagyományörzők jóvoltából a vendégek ízelítőt kaptak a magyaros vendégszeretetből, és megkóstolhatták a népi gasztronómia remekeit.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Magyarország külképviseletével karöltve rendezett koncertet a magyar kultúra napjának tiszteletére a Kárpátaljai Megyei Ukrán Zenei-

Drámai Színházban. Az est főszereplője **Mága Zoltán** Prima Primissima díjas hegedűművész volt. Közreműködött a Budapesti Primarius Szimfonikus Zenekar.

* A „*Kárpát-medencei németység II. világháború utáni és mai érték- és hagyományörzése*” címmel kétnapos nemzetközi rendezvényre került sor a pécsi Német Kör szervezésében. A program keretében **dr. Dupka György** *A kárpátaljai németység és magyarság a szovjetesítés útjában – egy kultúra eltűnése, átmentése* címmel tartott előadást.

* Pécssett a Német Kör kiadásában tanulmánykötet jelent meg a magyarok és németek deportálásáról „*Itt volt a végállomás*” *Halálos áldozatokkal járó német- és magyarellenes tevékenységek a Kárpát-medencében 1944-1949.* címmel. Szerzői: **dr. Bánk Barbara - Benkő Levente - Dr. Bognár Zalán - Deák László - dr. Dupka György - Köteles László - Márkus Bea - Dr. Murádin János Kristóf - Weiss Rudolf.**

ÚJ KÖNYVEK

ELŐKÉSZÜLETBEN

Finta Éva: *A kárpátaljai Sáfáry László.* Monográfia.

Hájas Csilla: *A fele sem komoly.* Novellák.

Vádolnak a kárpátaljai túlélők és a meggyalázott holtak

Szemelvények a szovjet fogságból hazatért túlélők (volt katonafoglyok, civil internáltak, politikai elítéltek, kényszermunkások) vallomásaiból, visszaemlékezéseiből, valamint a hozzátartozók adatközléseiből (1944–2015) **dr. Dupka György közreadásában.**

Dupka György: *Magyar irodalmi élet és írásbeliség Kárpátalján.* Az írástudókat adó táj kultúr-történeti jellegzetességei, kortárs írók, irodalmi életet generáló intézmények adattára.

Összeállította: *Dupka György*

Együttműködő partnerünk a Magyar Művészeti Akadémia:

<http://www.mma.hu/az-akademia>